

A young girl with dark hair, wearing a red knit hat with a tassel and a dark, textured coat, is seated on a train. She is looking out of the window to her right. A brown leather satchel is slung over her shoulder and rests on her lap. Next to her is a dark suitcase and a light-colored bag. The background shows the interior of a train carriage with other passengers' clothing visible.

Sara,
het meisje
dat op
transport
ging

LODY VAN DE KAMP

MOZAÏEK | HISTORISCHE ROMAN

De jonge Joodse Sara wordt met haar zusje op transport gezet. Hun moeder blij achter.

Halverwege de reis verdwijnt haar zusje. Nu moet Sara alleen verder, helemaal naar Engeland. Haar wacht de vrijheid. Maar hoe vrij ben je als je zonder je moeder en zusje bent? En bij vreemde mensen woont? Ze voelt zich in de steek gelaten, ontworteld, ook al zijn haar pleegouders nog zo lief voor haar. Heen en weer geslingerd tussen hoop en wanhoop wacht ze al die lange oorlogsjaren af of zij haar familie ooit zal terugzien.

Een ontroerend verhaal over een vergeten stukje geschiedenis: de Kindertransporten van 1938 en 1939.

Lody B. van de Kamp (1948) studeerde voor rabbijn aan talmoed scholen in Zwitserland en Engeland. Hij publiceert regelmatig in landelijke en lokale dag- en weekbladen en schreef verschillende romans, waaronder *Oorlogstranen*, *Weeskinderen* en *Alleen*. Ook treedt hij in het hele land op om bekende en onbekende joodse verhalen en geschiedenissen te vertellen.

Van Lody van de Kamp verschenen eerder bij Boekencentrum Uitgevers:

Oorlogstranen

Weeskinderen

Alleen

De Joodse slaaf

Dagboek van een verdoofd rabbijn

LODY VAN DE KAMP

Sara,
het meisje
dat op
Transport
ging

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Bedankt voor de aankoop van dit ebook. We hopen dat je er enthousiast over bent. Graag wijzen wij je erop dat het niet toegestaan is om dit ebook aan iemand door te geven of digitaal te verspreiden. Dit ebook is voorzien van een watermerk waardoor het op jouw naam staat en kopieën naar jou terug verwijzen.

ISBN 978 90 239 9686 6 (boek)
ISBN 978 90 239 7852 7 (e-book)
NUR 337

Redactie Jeannette Wilbrink-Donkersteeg
Ontwerp omslag b'IJ Barbara
Omslagfoto: Beeldbank WO2 – NIOD
Lay-out en dtp binnenwerk Gerard de Groot

© 2017 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden

Proloog

Londen, Engeland, juli 2013

‘Oma, oma!’ hoort ze opgetogen roepen. Kleine Shalom huppelt door de struiken. ‘Kijk oma, zo hoog kan ik springen.’ Haar kleinzoon komt uit de bosjes tevoorschijn en kijkt om zich heen. Het is deze zondagochtend niet druk op het immense grasveld rond de villa in het Londense park Kenwood. Overal staan nog lege ligstoelen.

Vandaag is het voor het eerst sinds lang mooi weer. Toen Ricky, haar dochter, haar vroeg om met de kinderen mee te gaan naar park Kenwood heeft ze dan ook meteen ‘ja’ gezegd.

Precies op de plek waar Shalom in het gras speelt, onder aan de heuvel die naar het museum leidt, komen opeens twee kleine honden aanstuiven. Hondjes en Shalom, dat gaat niet samen. Luidkeels rent hij naar zijn moeder.

Ze glimlacht. Dan dwaalt haar blik naar de omgeving. Het is hier mooi. De rododendrons aan weerszijden van de villa, de groentekassen naast de zijvleugel van het gebouw, het kort gemaaide gras aan de voorzijde en de ligstoelen brengen haar in gedachten terug naar lang vervlogen tijden. Vreemd, dat juist vandaag de herinneringen terugkomen. Herinneringen aan de tijd dat zij zelf misschien maar een jaar of twee jaar ouder was dan Shalom nu. Toen ze nog in Duitsland woonde.

Kleve, Duitsland, juli 1935

De markante toren die als een imposante zuil boven Slot Schwanenburg uitsteekt en tot in de stad zichtbaar is, maakt een bezoek aan de eeuwenoude burcht telkens weer tot een spannend uitstapje. Papa weet onderweg naar het kasteel altijd wel weer een nieuw verhaal te vertellen over de ridders en jonkvrouwen die ooit in het slot leefden.

‘Dit keer gaan we het kasteel niet in, jongens.’ Papa staart in de richting van het slot. ‘Beter van niet, nu.’

Ik begrijp er niets van. Ieder jaar dwalen we urenlang door de hoge vertrekken, lopen we door de klamme onderaardse gewelven en beklimmen we de toren. Waarom nu niet? Ik stel de vraag niet hardop. Ik heb geleerd dat ik tegenwoordig niet te veel vragen moet stellen. Het zijn vreemde tijden. Ons uitstapje leidt ons even af van alle onrust in de stad. Toch is ook dit uitje anders dan het altijd was...

Na een wandeling langs de slotgracht en door de tuinen gaan papa en mama op een bank zitten. Ze pakken een boek en gaan lezen. Ik kijk naar het kasteel. Misschien zie ik wel een jonkvrouw uit de verhalen van papa achter een van de ramen staan. Mijn zusje Mirjam speelt met de bal in het gras. Kleine Izaäk, mijn broertje dat nog maar pas geboren is, is in de kinderwagen in slaap gevallen.

‘Sara, Mirjam, kom hier! Opschieten!’ Papa is opgestaan van de bank. Hij roept, hij wenkt. Klinkt er angst in zijn stem door? Wat is er aan de hand?

De toegangspoort van het kasteel aan de overkant van het grasveld staat nu wagenwijd open. Een grote groep kinderen marcheert naar buiten. De ene rij na de andere, telkens wel vijf of zes kinderen naast elkaar. Eerst de jongens, daarna de meisjes. Allemaal dragen ze een grijze blouse en een grijze rok of broek.

‘Kijk, papa, net kleine soldaatjes.’

‘Nee, Mirjam, dit zijn geen soldaatjes.’

Geen moment kan ik vermoeden dat veel van deze kinderen binnen een paar jaar wel degelijk soldaat zullen zijn.

Zonder nog een woord te zeggen, stoppen papa en mama hun boeken in de tas, samen met de veldfles die nog vol drinken zit.

‘Kom, we gaan.’

Er klinkt geluid van trommels en trompetten. Een paar van de kleine soldaatjes dragen een rode vlag. Vlak voor het kasteel draaien ze zich om, allemaal op het zelfde moment, en steken hun rechterhand schuin omhoog. Dat doen ze vlak voor een enorme foto van een man met een zwart snorretje.

‘Papa, die man op die plaat...?’

‘Laat maar, Sara. Kom, geef me een hand.’

Koperpoets

Kleve, april 1938

Mama heeft het altijd over de ‘Türklingel’, de deurbel. Het is zo’n koperen trekbel die je door het hele huis kunt horen. Iedere donderdag gaat Kirsten, de werkster, gewapend met een paar doeken, een busje koperpoets en een emmer met een dweil naar buiten. De deurbel is het eerst aan de beurt. Daarna wordt de brievenbus onder handen genomen. Kirsten boent de stoep en wrijft met een vochtige wollen lap over de zwarte marmeren plaat met gouden letters, direct naast de zware eikenhouten voordeur. ‘Dr. Leopold Jacobson, Rechtsanwalt und Rechtsberater’, staat er op, advocaat en juridisch adviseur.

De plaat is met koperen knoppen aan de muur bevestigd. Die knoppen blinken na de inspanningen van Kirsten als vier fonkelende sterren. Soms sta ik naast de voordeur met Izaäk op mijn arm. Ik pak zijn wijsvingertje, laat hem de koperen knoppen een voor een aanraken en leer hem tellen. ‘Een, twee, drie, vier. Eins, zwei, drei, vier. Een, twee, drie, vier. Eins, zwei, drei, vier.’

Ik ben heel trots op dat bord met papa’s naam en titel. Maar op een dag maakt mijn trots plaats voor een diep gevoel van schaamte. Samen met Mirjam kom ik uit school. Mirjam houdt mijn hand vast, terwijl we de Brienerstrasse oversteken. Eenmaal aan de overkant laat ik haar los. Ze rent vooruit tot de hoek van de Bensdorfstrasse. Op die kruising sta ik twee

tellen later als aan de grond genageld.

‘Sara? Wat is er? Waarom loop je niet door?’

Even kan ik geen woord uitbrengen. Ik wijs naar ons huis. Mirjam slaat een hand voor haar mond. Dwars over de zwarte marmeren plaat zijn in rode verf twee letters gekalkt: ‘SS’. Daaronder staat in dezelfde rode kleur: ‘Jude!’

We zijn nog jong, maar beseffen de betekenis van deze woorden heel goed. Vreemd genoeg realiseer ik me op datzelfde moment ook dat het vandaag donderdag is. De vier knoppen glinsteren als sterren.

Mirjam grijpt mijn hand. We willen naar huis rennen, maar iets houdt ons tegen. Beter gezegd: iemand houdt ons tegen. Op de stoep, recht voor ons huis, staat een man. Het is zo’n vreselijke kerel met een bruin overhemd. Om zijn arm draagt hij een rode band met het teken van de nazi’s. Het lijkt erop dat hij ervoor moet zorgen dat niemand die smerige teksten van ons mooie bord haalt.

Ik weet niet of mijn hoofd rood wordt van woede of van schaamte. Hier wonen wij, de familie Jacobson. Papa is een bekende advocaat in de stad. Maar vanaf vandaag is hij ‘Dr. Leopold Jacobson, de Jood’.

We draaien ons om en lopen als in een boze droom weg van die voordeur, een stukje de Emmerichstrasse in. Naast de apotheek van meneer Kerngut sluipen we de binnenplaats op om zo, langs de binnentuin, bij de achterdeur van ons huis te komen. Alsof mama ons vanaf deze kant verwacht, komt ze de keuken uitrennen, de tuin in. Ze tilt ons allebei tegelijk op en houdt ons eventjes heel stevig vast.

‘Sara. Mirjam.’ Mama heeft tranen in haar ogen. Izaäk staat vanachter de keukendeur naar ons te kijken. Gelukkig is hij nog te jong om te beseffen wat er aan de hand is.